

Tabel 1.1

Economische betekenis van het Nederlandse agrocluster

	Toegevoegde waarde (mrd. Euro)			Werkgelegenheid (1.000 arbeidsjaren)		
	1995	2000	2003	1995	2000	2003
Agrocomplex totaal	32,3	37,7	41,6	659	675	650
Aandeel in nationaal totaal (%)	12,0	10,6	10,4	11,6	10,5	10,1
Agrocomplex op basis van binnenlandse agrarische grondstoffen						
Primaire productie	8,4	8,5	8,1	189	182	168
Verwerking	3,0	3,6	4,9	54	50	41
Toelevering	6,5	7,0	7,6	135	133	122
Distributie	2,3	2,9	3,1	53	56	56
Verwerking, toelevering en distributie van buitenlandse agrarische grondstoffen	11,1	14,3	16,3	190	210	211
Agrarische dienstverlening, hoveniers en bosbouw	1,0	1,4	1,7	39	44	43

Bron: LEI, 2005

Tabel 1.2

Positionering en ontwikkeling van de Nederlandse landbouw in de EU

Sector	Score inkomen ^{a)}	Ontwikkeling inkomen ^{b)}	Score marktpositie	Ontwikkeling marktpositie	Ontwikkeling maatschappelijk ^{d)}
Akkerbouw	6	-	7 ^{c)}	-	+
Sierteelt	8	0	9	0	+
Groenten	7	+	7	-	+
Fruit	6	+	7	-/0	+
Melk en zuivel	7	-	8	-/0	+
Varkens	6	0/-	6	-	0/+
Totaal agrosector^{e)}	7	-/0	7	-/0	+

a) op een schaal van 0 (zeer slecht) tot 10 (uitstekend); betreft inkomen van primaire bedrijven

b) in vergelijking met begin jaren 90: -- is duidelijke verslechtering ten opzichte van andere EU landen, ++ is duidelijke verbetering t.o.v. andere EU-landen

c) betreft met name aardappelen

d) dit betreft de vraag of de sector de afgelopen jaren een verbetering scoort op maatschappelijke thema's, ook in EU verband, waarbij per sector/ keten verschillende zaken relevant zijn; in plantaardige sectoren vooral gewasbescherming, in veehouderij mineralen, gezondheid en welzijn dieren

e) deze omvat meer dan de hier genoemde sectoren; o.m. ook de verwerking en handel uit het buitenland geïmporteerde agrarische producten zijn van belang bij marktpositie

Bron: LEI, 2004

Tabel 1.3

Ontwikkeling bruto toegevoegde waarde agrocomplex, gemiddelde jaarlijkse groei 1995-2002

	Gehele complex	Primaire sector	Toelevering, verwerking en distributie
Agrocomplex ^{a)}	1,9%	-1,4%	3,8%
Akkerbouw	3,7%	0,0%	5,0%
Grondgeb. veehouderij	-0,6%	-5,1%	2,1%
Intensieve veehouderij	4,1%	-12,2%	6,7%
Glastuinbouw	2,9%	4,0%	0,8%
Opengrondstuinbouw	-0,6%	-1,0%	0,1%

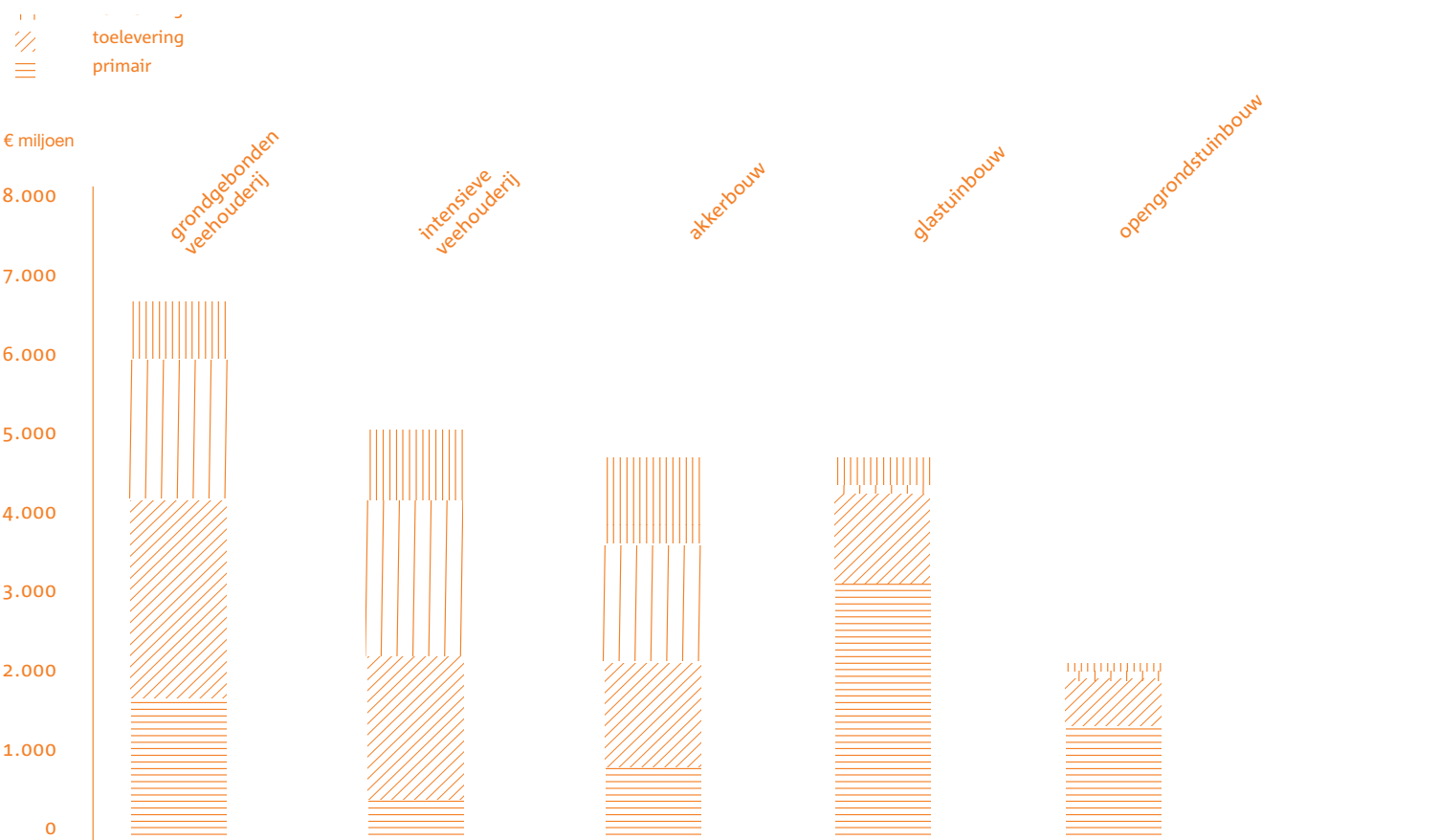
a) op basis van binnenlandse grondstoffen

Bron: LNV, 2004

Figuur 1.1

Bruto toegevoegde waarde agrocluster 2003

Bron: LEI, 2004

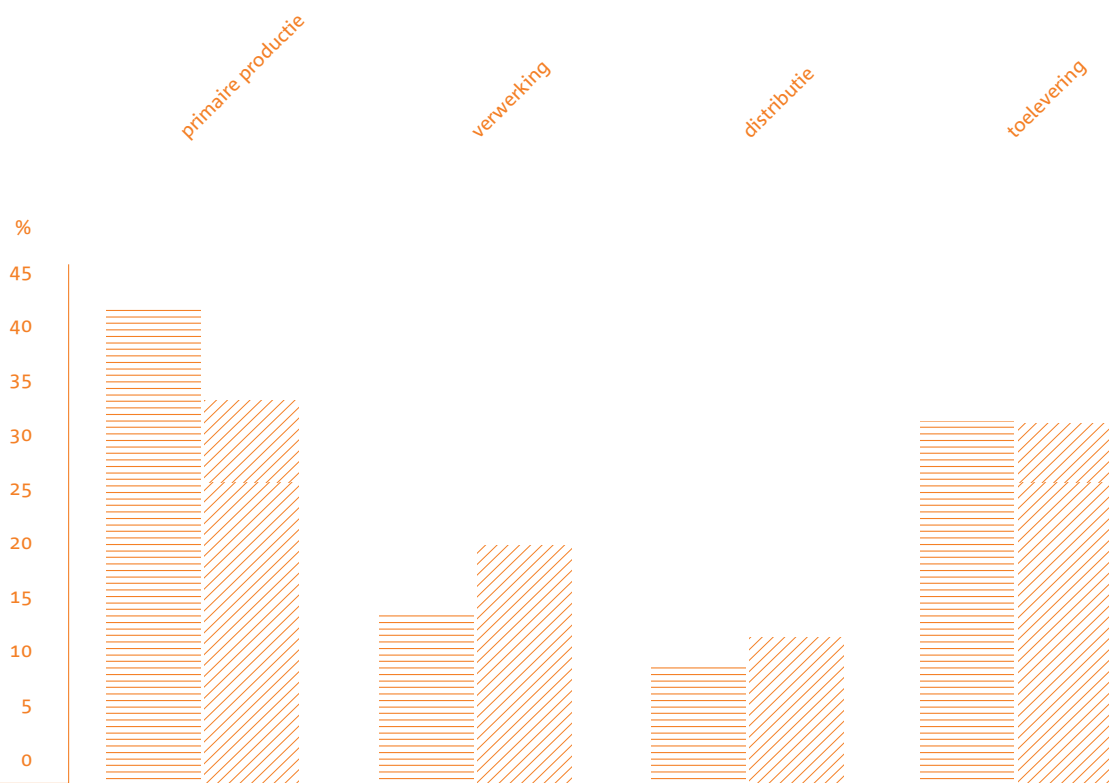

Figuur 1.2

Verdeling (%) en ontwikkeling van de toegevoegde waarde agrocluster op basis van binnenlandse grondstoffen

Bron: LEI, 2005

≡ 1995
// 2003

Tabel 2.1

Gemiddelde consumptie in kilogram per hoofd per jaar van de wereldbevolking

Consumptie	1979-1981	1997-1999	2015	2030
Granen	160	171	171	171
Wortel- en knolgewassen	74	69	71	74
Suiker	24	24	25	26
Peulvruchten	7	6	6	6
Plantaardige olie	8	11	14	16
Vlees	30	36	41	45
Zuivel	77	78	83	90

Bron: FAO, 2002

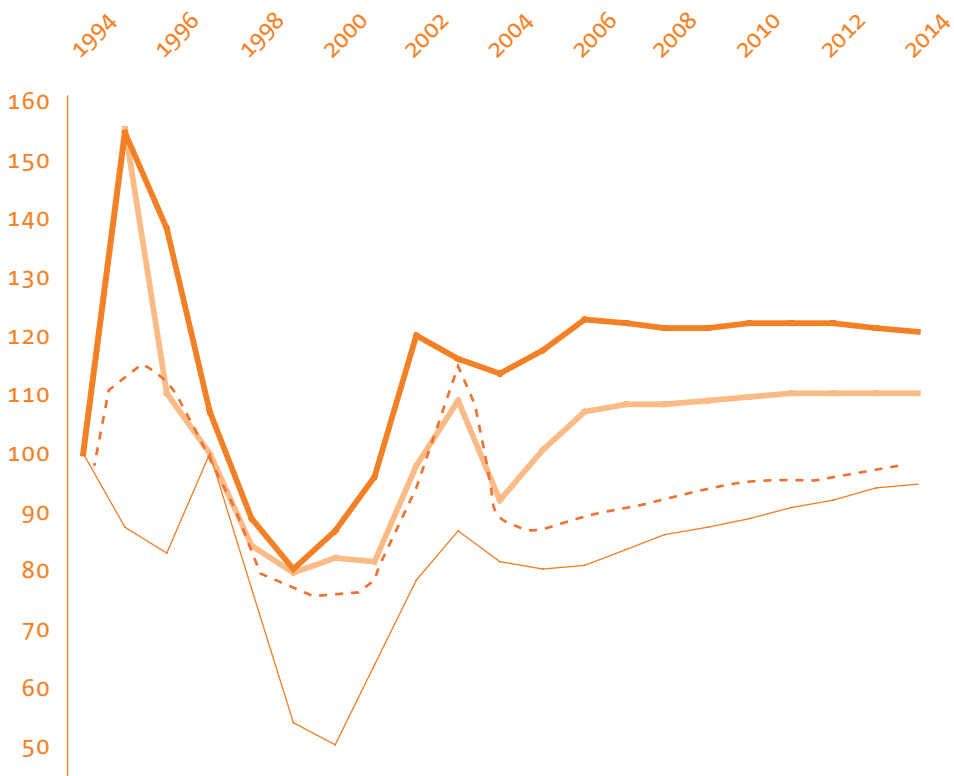
Figuur 2.1a

Ontwikkeling wereldmarktprijzen

Bron: OESO, FAO, 2005

- oliezaden
- tarwe
- voedergranen
- plantaardige olie

index 1994=100

Tabel 2.2

Gemiddelde verwachte jaarlijkse groei in periode van 10 jaar

	Bevolkingsgroei		Inkomensgroei	
	1995-2004	2005-2014	1995-2004	2005-2014
Wereld	1,27	1,01	2,62	3,10
Afrika	2,28	1,83	3,37	3,80
Amerika	1,36	1,04	3,02	3,24
Europa	0,01	-0,07	2,13	2,40
Azië	1,29	1,02	2,61	3,56
Oceanië	1,15	0,73	3,51	3,53

Bron: Wereldbank, 2005

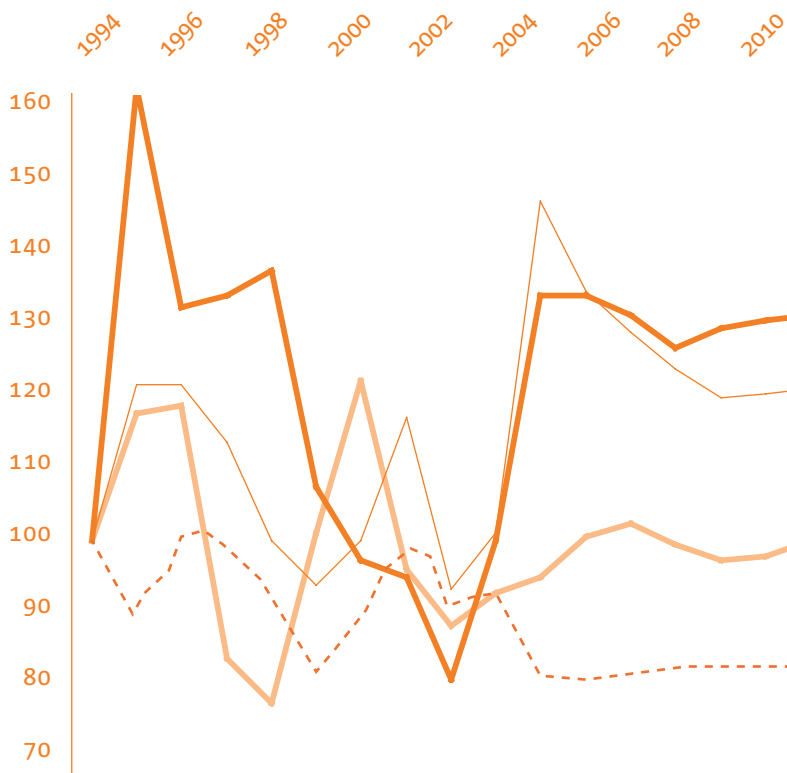
Figuur 2.1b

Ontwikkeling wereldmarktprijzen

Bron: OESO, FAO, 2005

index 1994=100

Tabel 2.3

Een aantal verbredings- en verdiepingsactiviteiten

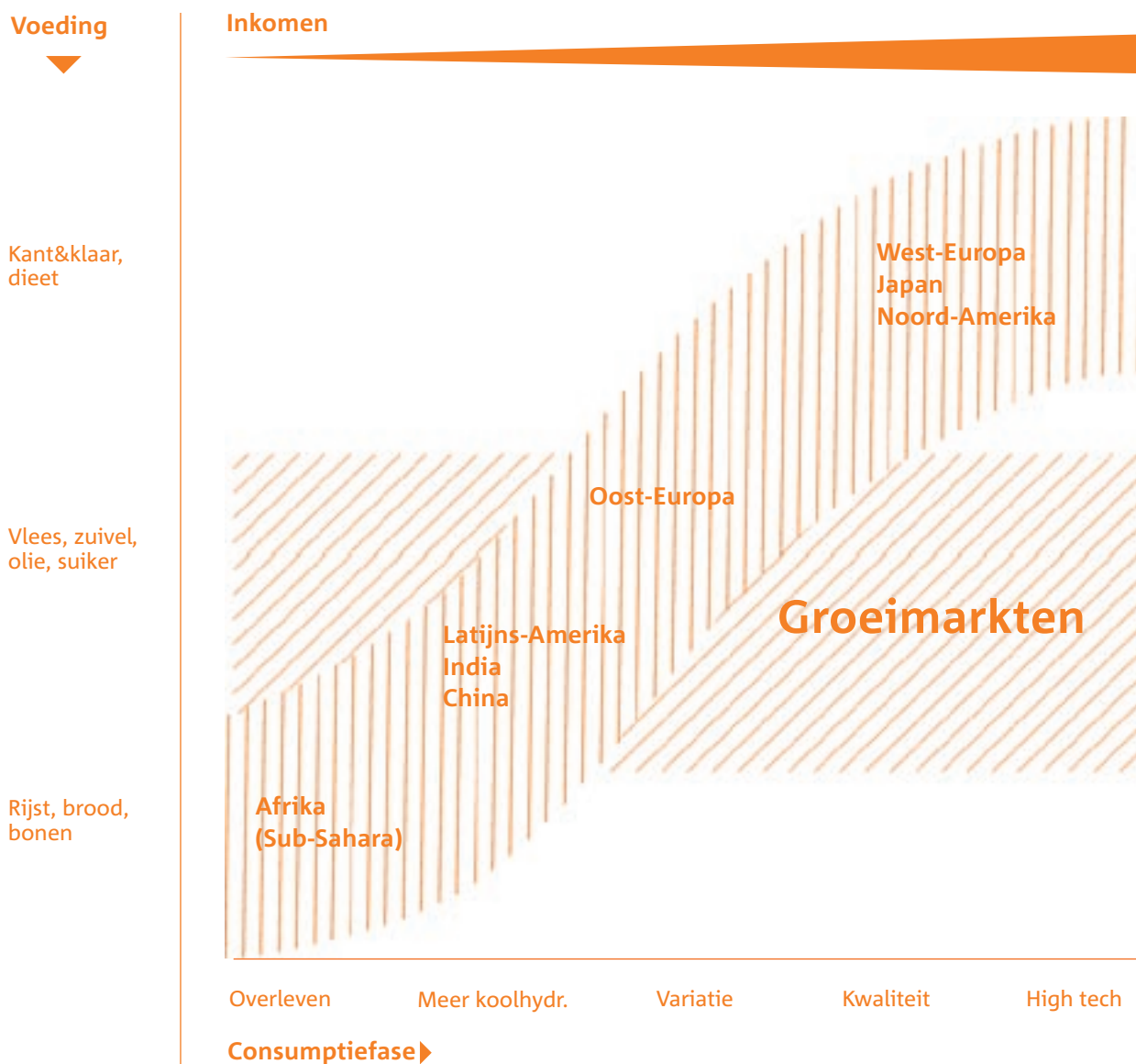
Activiteiten	Aantal bedrijven	
	1998	2003
Agrarisch natuurbeheer	8.200	9.580
Minicamping	1.320	1.715
Zorg	75	370
Huisverkoop	4.100	5.380

Bron: LEI, 2005

Figuur 2.2

Evolutie van de voedselvraag

Bron: Rabobank, 2004

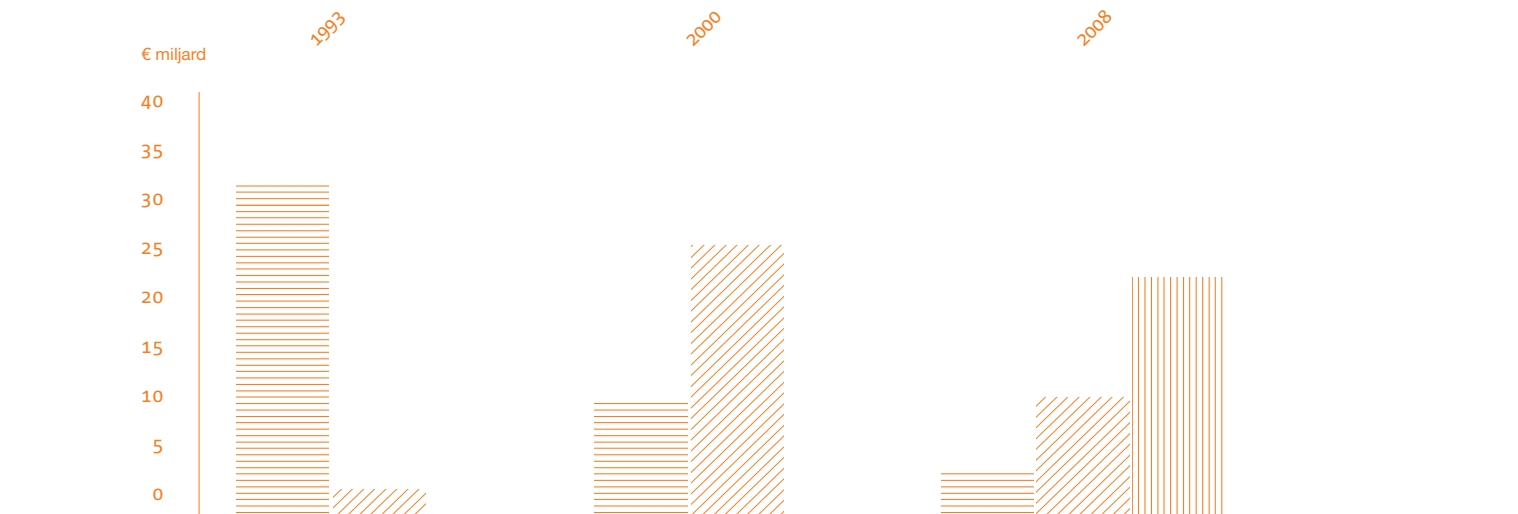

Figuur 2.3

Ontwikkeling uitgaven GLB

Bron: Europese Commissie, 2005

- ≡ Marktmaatregelen (interventie, exportsubsidies e.d.)
- /// Hectaretoeslagen / dierpremies
- ||| Enkele bedrijfstoelage (minimum vanaf 2003 / 2004 hervormingen)

Figuur 2.4

Vier wereldbeelden op basis van samenhangende politieke en economische kenmerken

Bron: RIVM, 2004.

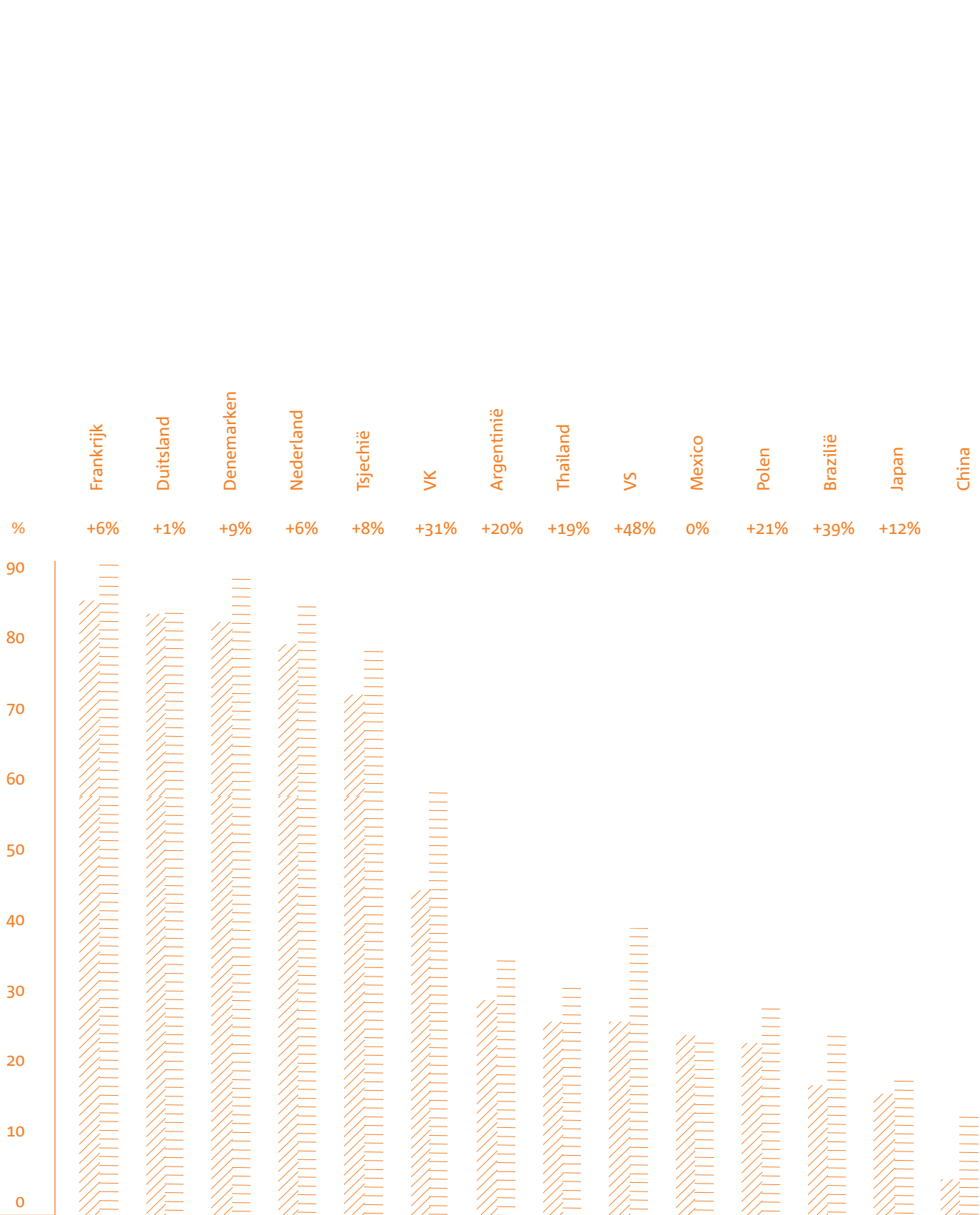

Figuur 2.5

Retail concentratie: gezamenlijk marktaandeel van de tien grootste retailers in enkele landen

Bron: M+M Planet Retail, 2004

1999
2003

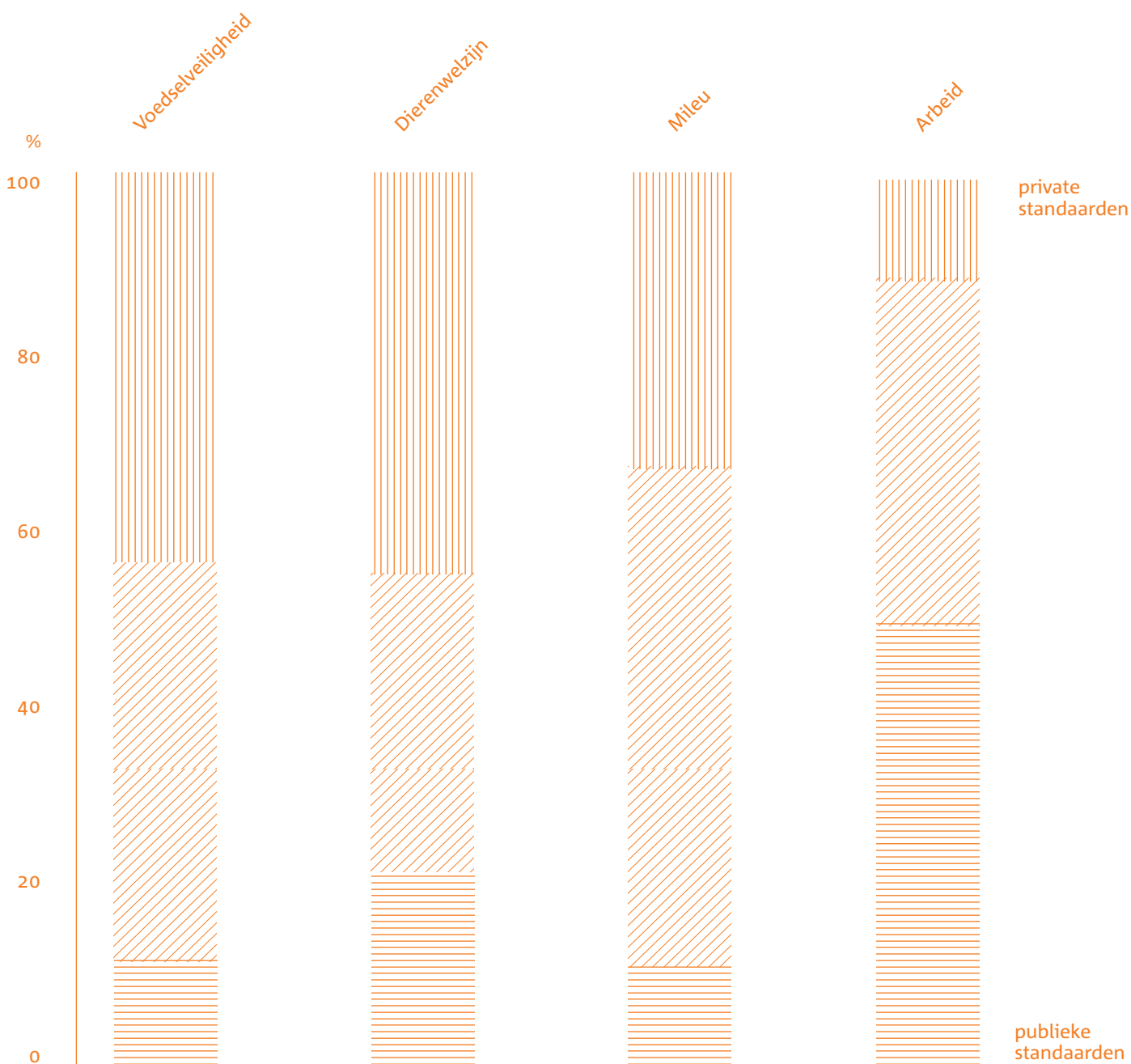

Figuur 2.6

Private en publieke standaarden in de detailhandel

Bron: OECD, 2004

- ||| significant hoger dan het wettelijke minimum
- /// iets hoger dan het wettelijke minimum
- ≡ hetzelfde

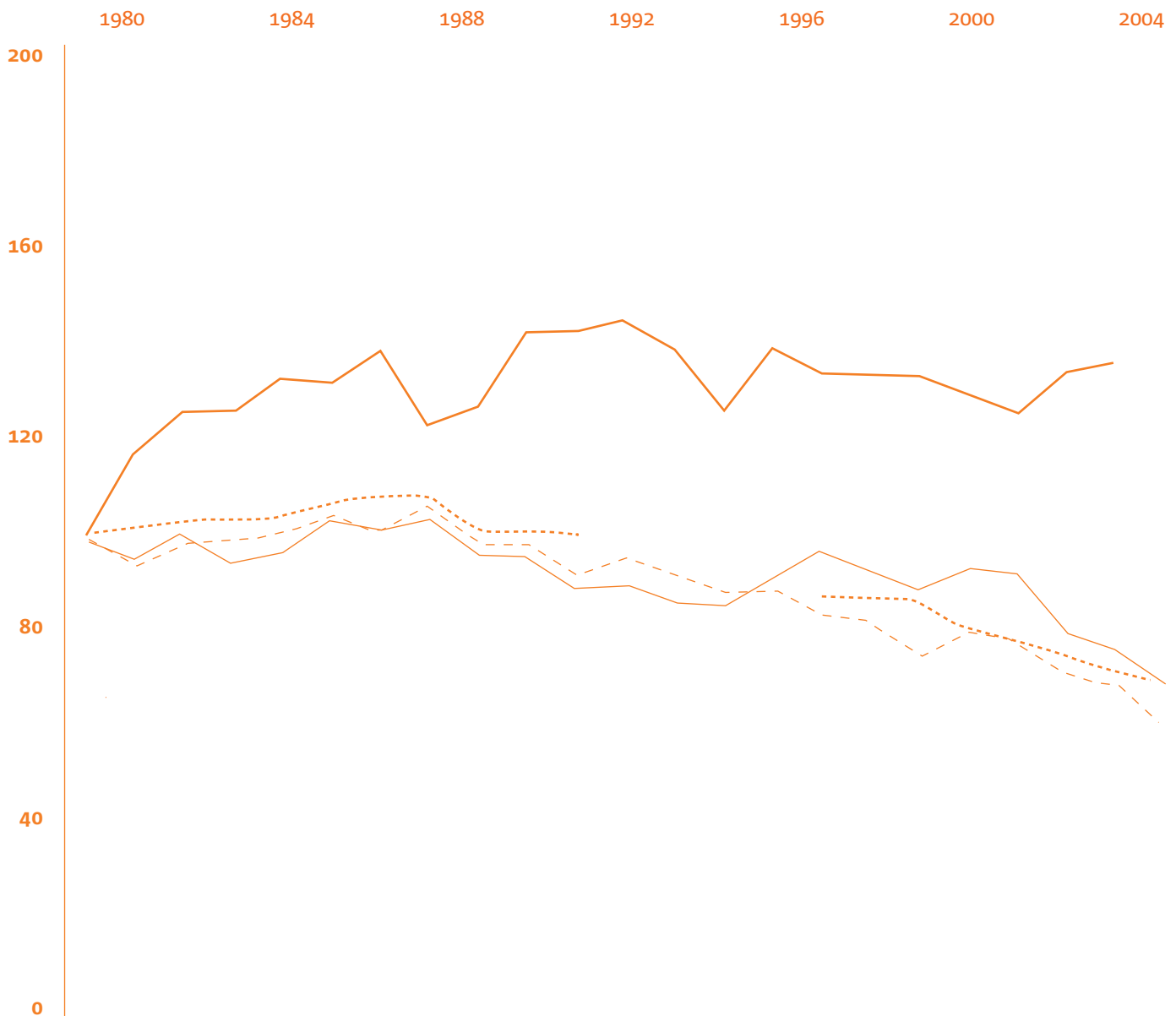
Figuur 2.7

Milieudruk land- en tuinbouw 1980-2002

Bron: CCDM, LEI, CBS, 2003

- Bruto toegevoegde waarde
- N naar bodem
- - - P naar bodem
- NH₃ naar lucht

index (1980=100)

Figuur 2.8

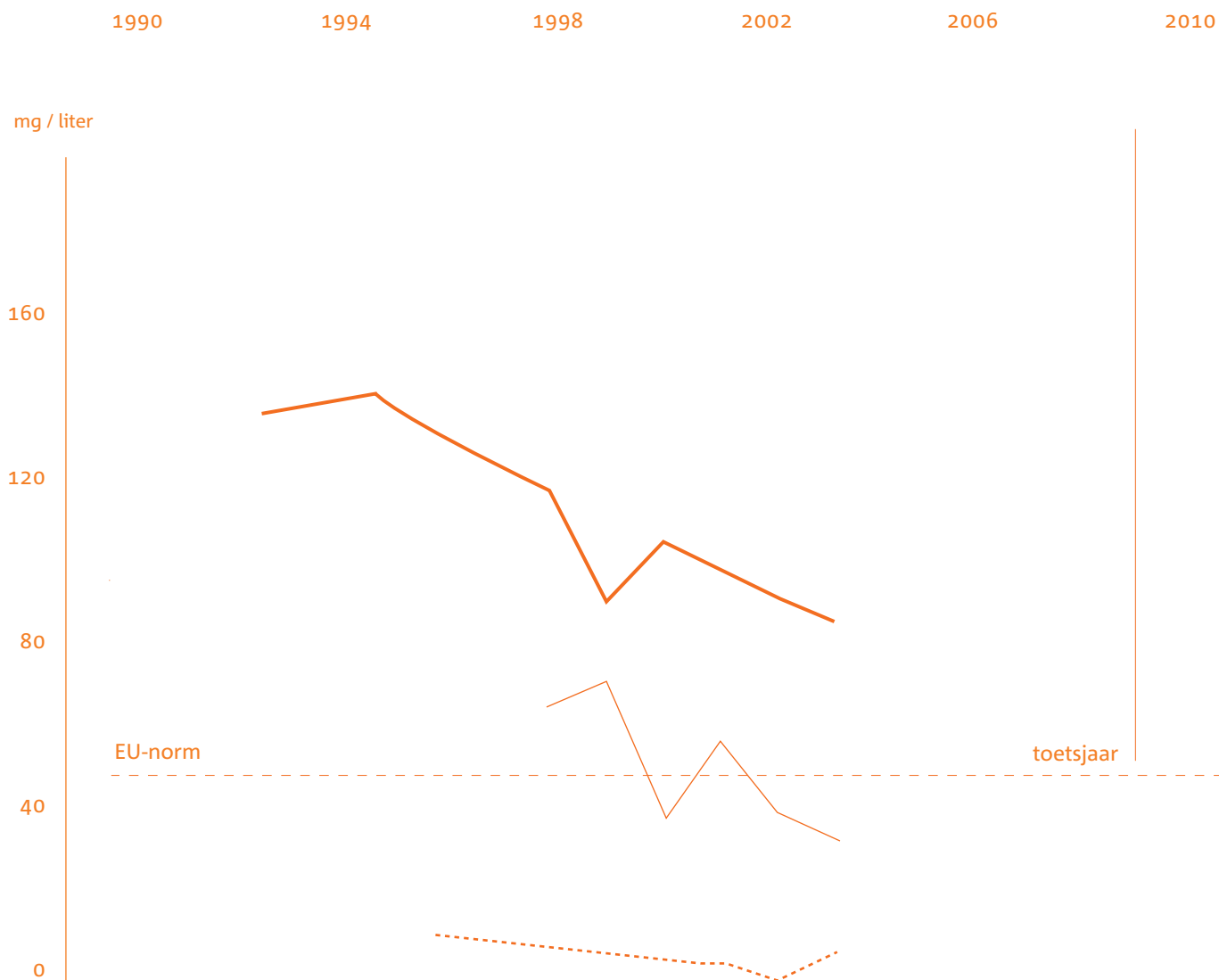
Gemiddelde nitraatconcentratie in ondiep grondwater, 1992-2002

Bron: RIVM, Milieubalans 2005

RIVM Milieu en Natuurplanbureau, Agricultural practices and water quality in the Netherlands in the 1992-2002 period. Background information for the third Nitrates Directive Member State report.

Rapport nr 500003002, Bilthoven 2004

- Zandgebieden
- Kleigebieden
- - - - - Veengebieden

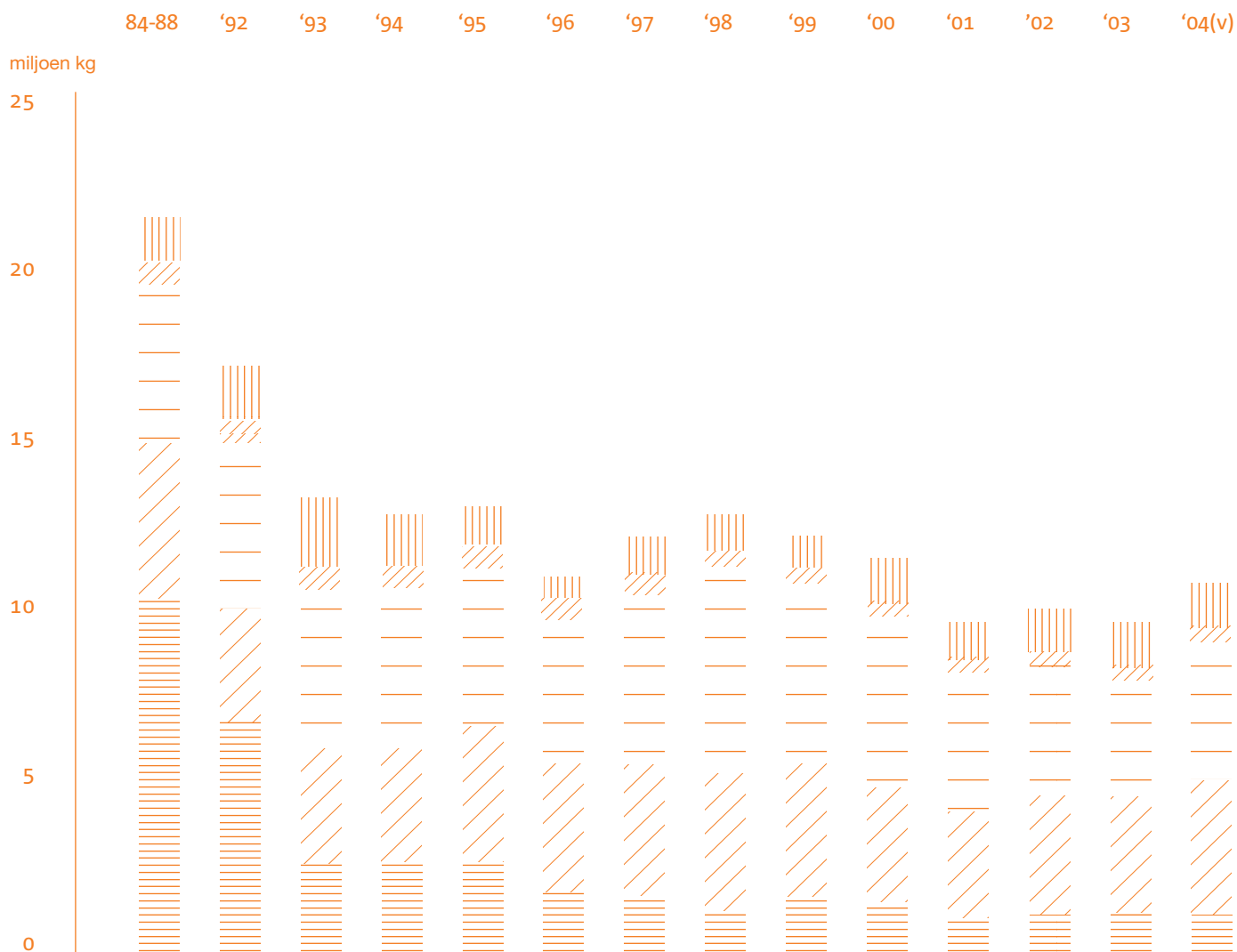

Figuur 2.9

Verbruik gewasbeschermingsmiddelen

Bron: Berkhout en Van Brughem, 2004

- Overige
- Insectenbestrijding
- Schimmelbestrijding
- Onkruidbestrijding
- Grondontsmetting

Tabel 2.4

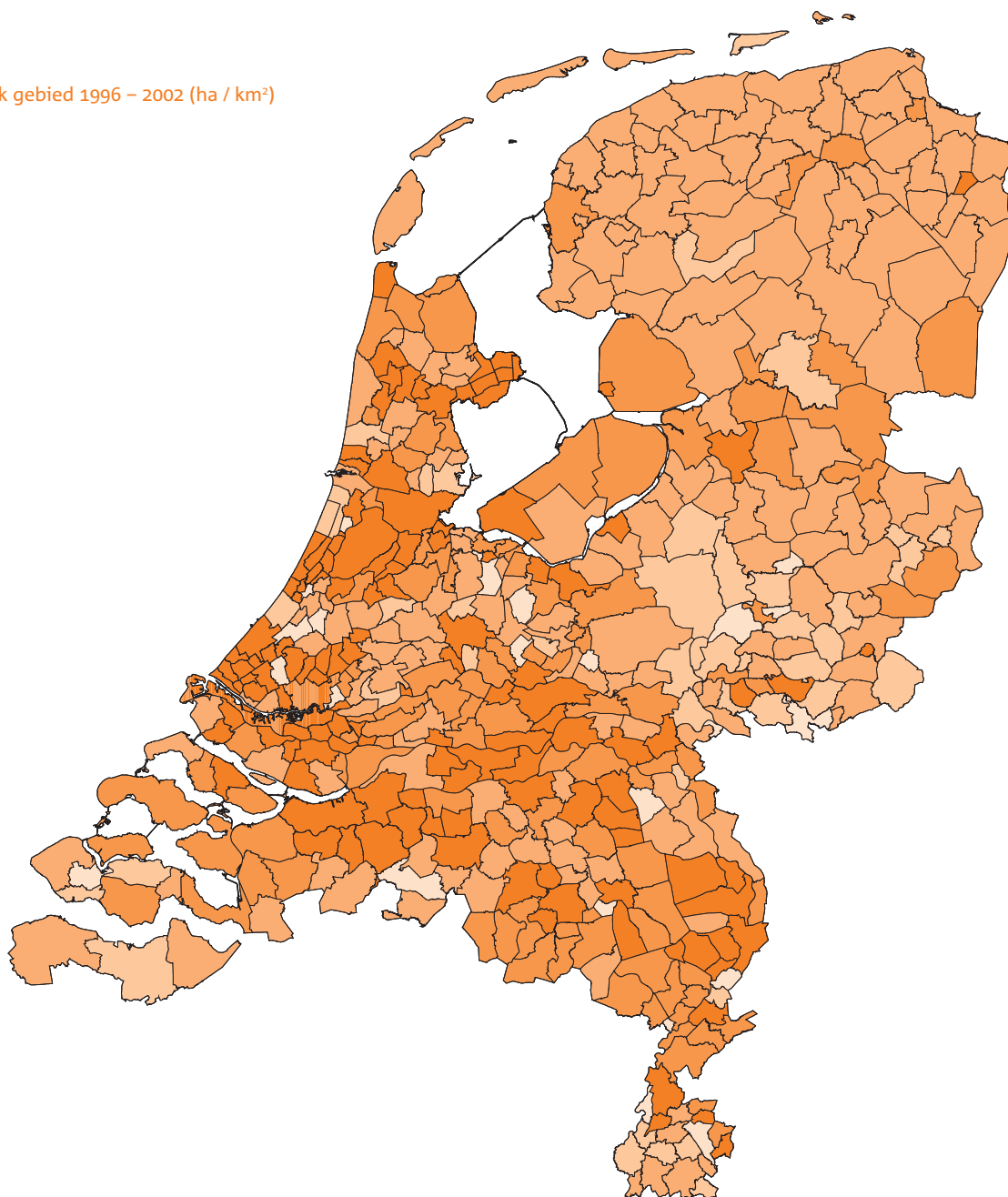
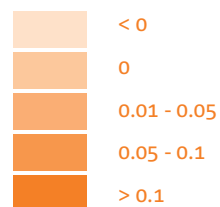
Ontwikkeling agrarisch grondgebruik, 1980-2004

Areaal	1980	1985	1990	1995	2000	2004
Akkerbouw	705	726	799	796	806	821
Gras	1.198	1.164	1.096	1.048	1.012	983
Tuinbouw open grond	104	115	94	99	101	102

Figuur 2.10

Toename bebouwing landelijk gebied 1996 – 2002 (ha / km²)

Bron: Alterra, 2005

Tabel 3.1

Ontwikkeling van toegevoegde waarde (mrd. euro) en werkgelegenheid (1.000 aje) van het agrocluster per deelcomplex, 2003 en 2015 (indices 2003=100)

	Toegevoegde waarde		Werkgelegenheid	
	2003 (miljard €)	2015 (2003=100)	2003 (1000 aje)	2015 (2003=100)
Totaal agrocomplex	23,7	114	396,9	87
Akkerbouwcomplex	4,7	109	75,7	85
Opengrondstuinbouwcomplex	2,3	121	41,8	97
Glastuinbouwcomplex	4,8	122	66,8	95
Grondgebonden-veehouderijcomplex	6,7	106	133,3	84
Intensieve-veehouderijcomplex	5,2	114	79,3	87

Bron: LEI. 2005

Tabel 3.2

Toegevoegde waarde en werkgelegenheid (arbeidsjaren) van het binnenlandse agrocomplex per onderdeel, 2003 en 2015

	Toegevoegde waarde (mln. euro)				Werkgelegenheid (aje)			
	2003	%	2015	%	2003	%	2015	%
Land- en tuinbouw	8.179	35	9.390	35	167.979	42	141.362	40
Verwerking	4.800	20	6.315	23	50.845	13	42.248	12
Toelevering	7.594	32	8.021	30	123.046	31	114.283	33
Distributie	3.035	13	3.195	12	55.610	14	52.270	15
Binnenlandse agrocomplex	23.608	100	26.921	100	397.480	100	350.163	100
In % van nationale totaal	5,9		4,2		6,2		5,4	
Exportafhankelijkheid (%)	74,6		74,1		74,9		74,3	

Bron: LEI. 2005

Tabel 4.1

Spreiding in gezinsinkomens uit bedrijf per grootteklasse, in Euro, gemiddeld 2001-2003

	Klein	Midden	Groot
Akkerbouw	4.800 tot 21.200	17.600 tot 47.500	57.500 tot 146.500
Melkveehouderij	11.500 tot 25.700	33.300 tot 57.200	63.500 tot 121.700
Varkenshouderij	-12.500 tot -1.000	-4.500 tot 8.000	-48.600 tot -8.100
Glastuinbouw	32.000 tot 50.200	24.200 tot 82.800	65.700 tot 152.100

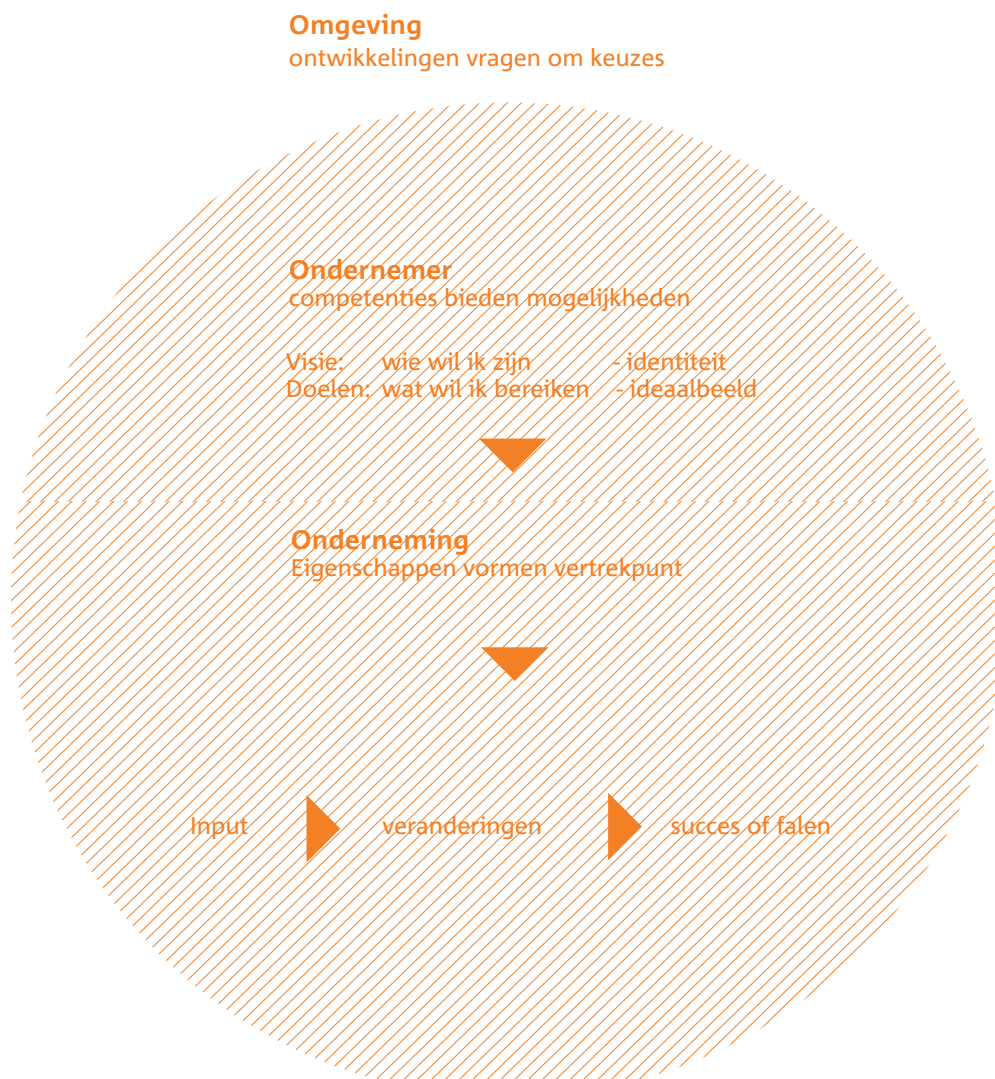
De weergegeven cijfers zijn de gemiddelde gezinsinkomens uit bedrijf over de periode 2001-2003 van respectievelijk de laagte en hoogste 33 procent van de bedrijven in de betrokken klasse.

Bron: LEI, 2005

Figuur 4.1

De elementen die een rol spelen bij succesvol ondernemerschap.

Op basis van LEI, 2005

Figuur 4.2

Strategieën van genomineerde ondernemers

Bron: LEI, 2005

